

FILMNING

Titta på videon och diskutera den.
Du hittar den på YouTube på videons namn.

YouTube: The Most Iconic Musical Opening Sequence / Boxoffice Movie Scenes -kanalen

- ? Vilken bild får publiken av personen och varför?
- Vilka typer av bilder (kameravinklar och bildutsnitt) används i scenen?
- Hur skulle du beskriva klippningens rytm?

UPPGIFT: KLIPPNING OCH RYTM

Filma och klipp en kortfilm på cirka två minuter med temat "en promenad". Bekanta dig med olika bildutsnitt, kameravinklar och rytmer i klippning.

Inledningsscenen i *Saturday Night Fever* från 1977, med John Travolta i huvudrollen, är en klassiker i filmhistorien.

En ung man, Tony Manero, som spelas av Travolta, går längs gatorna i Brooklyn med en målarfärgsburk i handen. Stycket *Staying Alive* av Bee Gees spelar i bakgrunden. Den ursprungliga scenen finns på YouTube. Scenen har också gjorts i otaliga versioner och memes.

Dela in er i grupper, filma och klipp en kortfilm där en person går längs en gata, i en korridor eller kanske i en trappa. Det behöver inte hända någonting annat i filmen.

Studera hur olika bildutsnitt, kameravinklar och klipprytmer påverkar det visuella berättandet. Filma scenen med olika bildutsnitt och vinklar. Använd diagram över bildutsnitt, vinklar och kamerarörelser som stöd i arbetet.

Använd musik som hjälp när ni klipper filmen. Kom ändå ihåg upphovsrätten om du planerar att publicera filmen.

- Vilken bild får publiken av huvudpersonen och varför?
- Vilka kameravinklar, kamerarörelser och bildutsnitt har använts i filmen?
- Vilken stämning har filmen, och hur påverkar klippningen och kameraföringen den?
- Den färdiga kortfilmen är cirka två minuter lång. Hur många minuter bildmaterial filmade du för den?

UPPGIFT: UPPGIFTER FÖR ÖRAT

I den här uppgiften bekantar du dig med en foley-artists arbete. Foleyeffekter kompletterar filmens ljudberättande och gör filmen mer trovärdig. Slut ögonen och använd öronen.

Vad har en handske och ett gem gemensamt? Båda kan behövas när en foleyartist skapar ljud till en scen där en hund går över ett parkettgolv. Film är en audiovisuell konstform: vi både tittar och lyssnar på den.

Foleyartisten arbetar i filmens efterproduktion med att skapa de ljud som behövs i olika scener. Det kan handla om hovslag från en häst, vindens sus eller prasslet av kläder.

Det finns två uppgifter. Du kan göra båda eller prova bara på den ena.

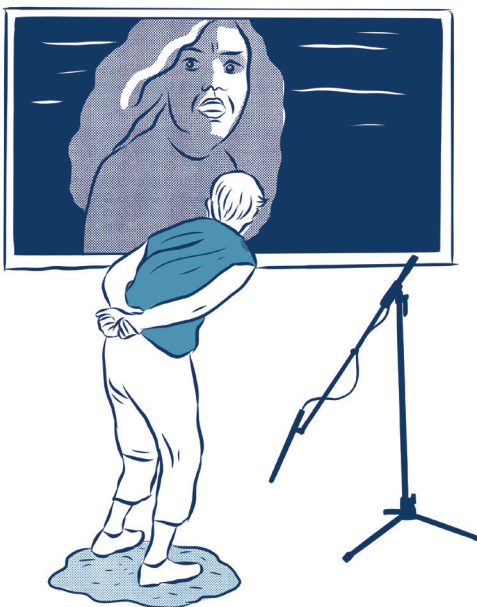
1 Testa ljud

Att gå handlar inte bara om ljud av fotsteg. Ljud innehåller också nyanser. Vilka nyanser kan till exempel ljudet av en beröring ha? Prova med händerna: handslag, smekning, klapp, slag.

Välj nu ett av foleyartistens verktyg och prova vilka ljud du kan skapa med det.

Slut ögonen och lyssna i tystnad. Framför din ljudeffekt för gruppen när det är din tur.

Vad berättar ljuden? Vilka bilder föreställningar väcker de?

2 Foleyljud till en kortfilms scen

Använd foleyverktyg och skapa ljudeffekter till en kort scen. Du kan använda kortfilmen om gång från den tidigare uppgiften eller filma en ny scen på ungefär en minut för uppgiften.

Börja med att bryta ner scenen i ljud: Vad syns i scenen och vilka ljud uppstår av det som händer? Vad händer kanske utanför bilden och vilka ljud hör till det?

Bekanta dig med foleyföremålen och experimentera med hur ljud-effekterna kan framställas. Fundera också på scenens stämning och nyanser i ljuden. Öva först på att producera, tajma och sammanpassa ljuden till ett sammanhängande ljudlandskap.

Du kan spela in och redigera ljuden in i filmen eller framföra dem live inför gruppen, precis som en foleyartist gör: de tittar på scenen samtidigt som de skapar ljuden. Det sistnämnda är kanske svårare, men också roligare och mer åskådligt: på hur många olika sätt kan man skapa ljud?

Hur kändes det att skapa ljudeffekter?

Hur autentiska blev ljuden och vilka stämningar lyckades ni bygga upp?

När du tittade på filmen och lyssnade på ljuden, kunde du gissa hur ljuden var gjorda?

Väckte ljudlandskapen visuella bilder i dig?

Hur skulle det kännas att se filmen utan ljud?

Hur viktig är ljudet i en film, tycker du?

TIPS OCH ÖVNINGAR: KAMERAN RULLAR!

1 FILMTEAMET

Varje medlem i ett filmteam har sin egen uppgift.

Ett litet team består ofta av regissör, fotograf, regiassistent, maskör-kostymör, en ansvarig för rekvisitan och scenografin plus en skådespelare.

! Varför behövs det etablerade rutiner och en tydlig arbetsfördelning vid en inspelning?

2

FILMA EN SCEN

När en scen filmas, gör man det ofta i en logisk följd: först filmas en etableringsbild, och därefter de övriga bildutsnitten och kameravinklarna som behövs för scenen.

Översiktsskivan (eng. establishing shot) visar platsen där scenen utspelar sig.

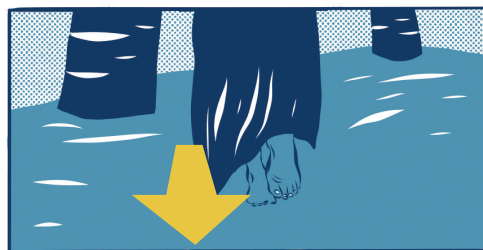
Syftet är att ge publiken sammanhanget – var befinner vi oss?

Etableringsbild: Vid helbild (VHB)

Halvnärbild (1/2NB)

Närbild (NB)

Liten övning

Filma en dokumentär kortfilm om en plats du valt: hur ser den ut och vad händer där?

Börja med en etableringsbild i ett så stort bildutsnitt som möjligt, för att visa var vi befinner oss.

Hitta sedan intressanta situationer, vyer och detaljer. Filma dem med tajtare bildutsnitt.

Klipp ihop materialet till en färdig film.

Du kan göra övningen med mobilkamera och filmen kan vara 1–3 minuter lång.

3

180-GRADERSREGLN

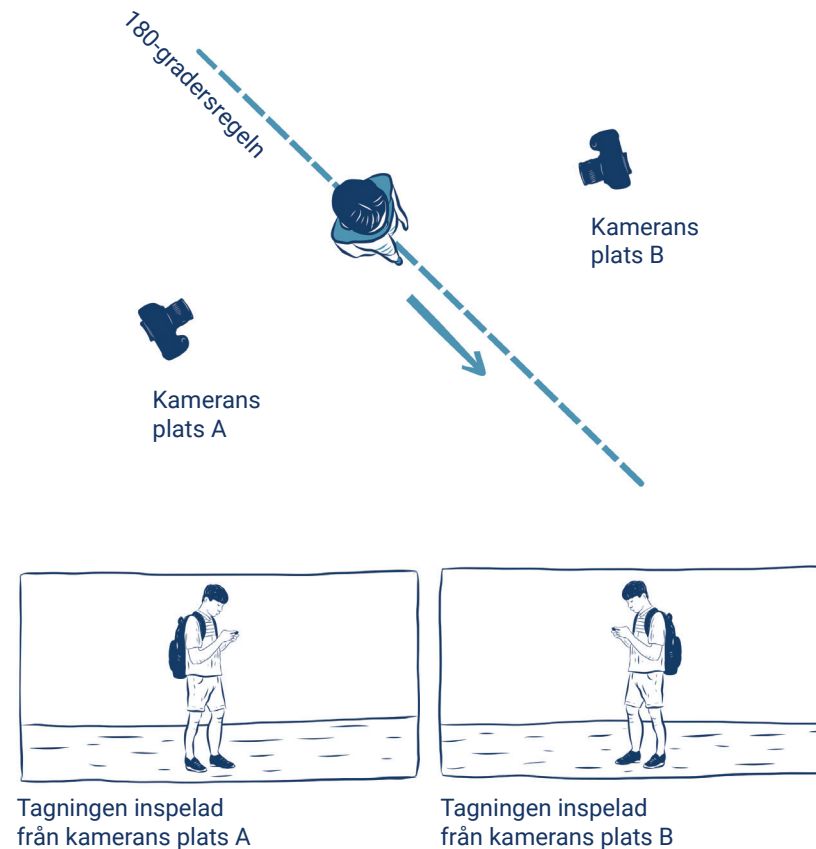
180-gradersregeln är en princip som hjälper till att hålla rörelseriktningen och bildriktningen tydlig för tittaren. Då är det lättare att bevara den visuella kontinuiteten i filmen.

180-graderslinjen är en tänkt linje, till exempel linjen längs vilken personen går i scenen.

Kameran får röra sig fritt på ena sidan av denna linje, men kameran får inte korsa linjen under samma scen.

Att korsa linjen betyder att rörelseriktningen skiftar, vilket kan förvirra tittaren.

Skyddslinjen korsas:

4

KONTINUITETSFEL

Kontinuitetsfel, som också kallas klaffel, är inkonsekvenser som syns i filmen och stör scenens kontinuitet.

Kontinuitet (eng. continuity) betyder att de olika tagningarna i en scen hänger ihop på ett logiskt och trovärdigt sätt.

Det är möjligt att undvika kontinuitetsfel genom att ha någon i teamet som ansvarar för kontinuiteten. Oftast är det skriptan, som antecknar alla detaljer som påverkar kontinuiteten.

Vilket kontinuitetsfel finns det i exemplet ovan?

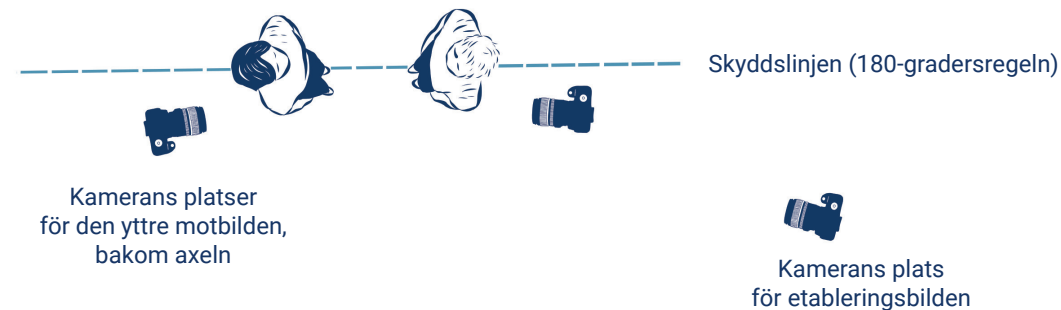
I filmer finns dialog. Det betyder att personerna talar med varandra. De reagerar också på varandra i olika situationer. Med bild-motbildstekniken kommer tittarna nära personerna och deras känslor – det känns som att vi är med i scenen.

Bild-motbildstekniken går ut på att man filmar exempelvis två personer som pratar med varandra växelvis från olika kameravinklar. Det skapar en visuell och känslomässig koppling mellan personerna och är en viktig del av hanteringen av filmens kontinuitet och rytm.

När man filmar motbilder måste man följa 180-gradersregeln, så att det ser ut som att personerna tittar på varandra.

En motbild kan vara en yttre motbild, där kameran tittar på scenen utifrån, till exempel över axeln.

Den kan också vara en inre motbild, där kameran ser genom blicken hos den som inte syns i bilden.

Etableringsbild

Inre bild-motbild

Yttre bild-motbild

5

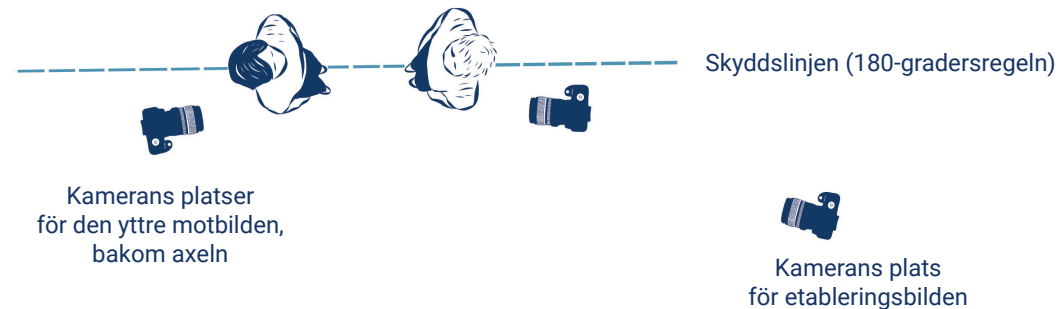
BILD-MOTBILD

Liten övning

Arbeta i grupp. Skriv en kort dialog mellan två personer. Ni kan hitta på dialogen själva eller använda en scen från en film som inspiration.

Filma scenen genom att börja med en översiktsbild, och gå sedan vidare till en inre eller yttre motbild.

I översiktsbilden spelas hela dialogen upp från början till slut, likaså i motbilderna: person A säger alla sina repliker, medan person B svarar utanför bilden. Byt sedan kamerans position för att filma person B:s repliker. Klipp ihop scenen så att scenen har kontinuitet och är logisk.

Etableringsbild

Inre bild-motbild

Yttre bild-motbild

LJUSSÄTTNING

Det finns ingen bild utan ljus. Ljussättning är ett mångsidigt verktyg som påverkar filmens visuella uttryck. Med ljus är det möjligt att skapa stämning, lyfta fram detaljer och driva berättelsen framåt.

Pieni harjoitus

Du behöver ljuskällor av olika slag. Välj också ett rum som lätt kan göras mörkt eller ett rum som är färdigt skumt, så att du kan pröva på att skapa en dyster stämning.

Du får mjukt ljus genom att sätta exempelvis ett ark vitt bakplåtspapper eller silkespapper framför ljuskällan. Att filma när det är mulet fungerar på samma sätt. Skuggorna blir mjuka och ljuset är jämnt.

Testa först med mobilkameran hur ljusriktningen påverkar ansiktet. Prova hårt och mjukt ljus, dagsljus och konstljus. Ändra ljusets riktning.

Filma dialogen från motbildsövningen eller en annan liten scen med olika typer av ljussättning. Hur förändras scenens stämning och tolkning beroende på ljuset?

Sidoljus

Ljussättning uppifrån

Ljussättning snett nedifrån

Motljus, siluett

Ljussättning rakt framifrån

FILM

Arbetsgrupp

Ihnefilmi rf, Katriina Kaija, Outi Laine

Text, illustration och layout

Outi Laine

Översättning

Leif Pietilä / Skrivsam Ab

Översättningens beställare och utgivare

Stoff Riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst

Korrektur

Joel Gräfnings

Publikationen är en del av Undervisnings- och kulturministeriets nationella utvecklingsprojekt för bildkonst i gymnasiet.

www.stoff.fi

2025

Källor:

Digitakojat. Elokuvan kuvakerronta. Hämtad 5.2.2024.

<https://www.digitakojat.fi/opetus/mediamateriaali/kuvakerronta.html>

Jouttimäki, Tuukka 2010. Examensarbete. Elokuvan valosuunnittelu. Tampereen ammattikorkeakoulu.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23944/Jouttimaki_Tuukka.pdf?sequence=1

Jälkisanat. Käsikirjoitus – malli kirjoittamiseen. Hämtad 24.2.2024.

<https://jalkisanat.com/2022/09/21/kasikirjoitus-malli-kirjoittamiseen/>

Kaikki kuvaa. Elokuvan kolme perusasiaa -polku. Hämtad 5.2.2024.

<https://kaikkikuvaa.fi/edu/elokuvan-kolme-perusasiaa-polku/perusasia-nro-2-elokuvaaminen-on-ajan-ja-tilan-rajaamista/>

KAVI. Elokuvapolku. Hämtad 10.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku>

KAVI. Elokuva ja markkinointi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/elokuva-ja-markkinointi/>

KAVI. Lyhytelokuvan analyysi. Hämtad 12.3.2024.

<https://elokuvapolku.kavi.fi/ylapolku/lajityypit/lyhytelokuva-tanaan-ja-eilen/lyhytelokuvan-analyysi/>

Koulukino. Elokuva-analyysi. Hämtad 15.5.2024.

<https://www.koulukino.fi/oppimateriaalit/sokkotanssi/elokuva-analyysi/>

Kulttuurivalve. Elokuva – taide, kulttuuri, kieli. Hämtad 28.3.2024.

https://www.kulttuurivalve.fi/fi/lastenkulttuurikeskus/koulutukset_ja_oppimateriaalit/elokuvan_oppimateriaalit/elokuva-analyysi/1_johdanto_elokuva-analyysiin/

Mtv-uutiset. Elokuvat vilisevät hassuja virheitä. Hämtad 20.7.2024.

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/elokuvat-vilisevat-hassuja-virheitä-katso-kuvat/134810#gs.cnwj9f>

Mäkelä, Eve 2016. Pro gradu. Kuinka lukiolainen kirjoittaa elokuvasta? Lukiolaisten kirjoittamien elokuva-analyysejä tekstilajipiirteitä. Åbo universitet, humanistiska fakulteten.

Nevala, Tommi 2019. Tutkitaan. Koetaan. Tehdään. Elokuvakasvatuksen käsikirja. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut.

Scriptslug. A Quiet Place. Hämtad 28.3.2024.

<https://www.scriptslug.com/script/a-quiet-place-2018>

Tuominen, Joni 2018. Avhandling. Elokuvan sisältöanalyysi – kuvan visuaaliset ominaisuudet ja leikkauksellisen ajan merkitys elokuvassa. Åbo yrkeshögskola, utbildningsprogrammet för film och television.

Yle. Kuvakoot – LK...LKK...KK – mitä ne tarkoittavat? Hämtad 5.2.2024.

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/01/kuvakoot-lk-lkk-kk-mita-ne-tarchoittavat>

Yle, Mediakompassi. Kohtauksen kuvaaminen. Tulostettu 10.7.2024.

<https://vintti.yle.fi/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/4-6-luokkalaiset/kuvakoulu/kameran-kanssa/kohtauksen-kuvaaminen.htm>